

ЗА СТАТУАРНАТА ПОЛИХРОМИЯ В АНТИЧНОСТТА И НЕОБХОДИМОСТТА ОТ ЦВЕТОВА РЕКОНСТРУКЦИЯ

Димитър Иванов, Гургана Кюркчиева

Лаборатория „Експертика“

Университет по библиотекознание и информационни технологии

Резюме: Настоящата статия разглежда проблема за статуарната полихромия в Античността и необходимостта от нейното научно аргументирано възстановяване като част от съвременната културно-историческа експертиза. Оспорва се утвърденото схващане, че античните скулптури са били изцяло бели, като се представят доказателства за тяхното първоначално оцветяване с различни пигменти и техники. Проследява се историческото развитие на полихромията – от ранните цикладски фигури (III хил. пр.Хр.) до елинистическите бронзови статуи (IV–I век пр.Хр.) – акцентира се върху ролята на цвета като носител на сакрална, социална и естетическа символика. Представен е концептуален модел, основан на философията на Александър Фол, който разглежда археологическата работа и научната експертиза като свързани етапи в изследователския процес. Изтъкнат е приносът на проф. Винценц Бринкман и д-р Урике Кох-Бринкман като създатели на методиката за реконструкция на античната полихромия чрез мултиспектрален анализ, спектроскопия и експериментални възстановки. Метод, приложен за първи път в българската експертна практика при цвeтова възстановка на културни ценности в РАМ – Пловдив. Защишава се тезата, че реконструкцията на цвeтове върху антични артефакти не е произволна намеса, а акт на научна и етична отговорност, осигуряващ автентично възприемане на античното изкуство. Цвeтът се разглежда не само като физически, но и като психологически и символен феномен, част от универсалната естетика на човешката култура.

Ключови думи: статуарна полихромия; Античност; реконструкция; експертиза; цвeтова символика

ВЪВЕДЕНИЕ

През последните години на значими находки при археологически разкрития на обекти от Античността по българските земи неизбежно възниква въпросът за оригиналното им художествено-естетическо оформяне и ролята на цвeтовото покритие като носител и изразител на определена символика. Традиционното схващане, че мраморът и бронзът след скулптиране на богове, герои, животни, растения и геометрични фигури са оставали в естествения си цвят, се сблъсква с хипотезата за допълнително оцветяване. С навлизането на модерните технологични методи за анализ на движимите културни ценности експертите вече разполагат с необходимия инструментариум за откриване на наличието на „статуарна полихромия“ върху различни археологически експонати от камък и метал, съхранявани в музеите. Един от възгледите за същността на културно-

то наследство е, че е създавано в резултат на усилията на групи хора, обединявани от споделени ритуали. Изкуството в резултат на тези специфични условия трябва да бъде предпазвано от външна намеса – човешка или природна, която да не унищожава автентичността като цяло или част от елементите ѝ. Проявление на този възглед е, че ценим високо собственото си наследство и полагаме усилия за опазването и социализацията му. Очевидно е обаче, че културата се създава от една „синхронна“ общност, но наследството ѝ се споделя във времето и пространството от други, асинхронни на създаването му общности – след векове и хилядолетия. „Тя (културата – б. авт.) е изкована не само от житейския опит на една общност, но и от заимствани форми и идеи, които помагат на индивида да изрази преживяното по нови начини“ (Puchner, 2021/2025, p. 8). С нов език и изразни средства, които да търсят отговори на въпроса как функционира културата – на емпирично или на теоретично равнище. И отговорът, макар до голяма степен да е резултат от силата на притежаваната интелектуална енергия (пак според Ал. Фол), е: културата функционира и на двете нива на изследователския процес (Fol, 1986, pp. 45–47).

МЕТОДОЛОГИЯ НА ИЗСЛЕДВАНЕТО

В настоящото изследване по темата на статуарната полихромия акцентът е поставен на Античността. Въпреки това за полихромия може да се говори още 4–5 хилядолетия назад във времето, когато на Цикладските острови (дн. Гърция) започнали да се изработват малки мраморни фигури на голи жени с богато оцветяване. Поради липсата на писмени свидетелства и тълкувания на полихромията върху фигури и релефи, днес възстановяваме това знание по дедуктивен път: от общото – през особеното – към частното. Този интердисциплинарен подход съчетава технологичен анализ, културно-историческа интерпретация и изкуствоведска експертиза. Пример за новаторство в тази област са учените в музей „Либигхаус“ във Франкфурт – Германия, под ръководството на проф. Винценц Бринкман. Научният анализ и фотографиите с ултравиолетова и инфрачервена светлина, както и археологическите сравнения позволяват почти напълно да се възстанови цветовата гама при полихромната украса. С помощта на спектроскопия в ултравиолетовия диапазон и с рентгенова флуоресцентна спектроскопия (XRF) вече се разкриват пигментите, положени върху мраморното изображение при неговото създаване.

РЕЗУЛТАТИ

Резултатите от изследването на полихромията върху антични скулптури от Гърция и Рим, което Бринкман извършва със своя екип, са представени в пътуващата експозиция „Боговете в цвят“. А изображенията, които ще ползваме в настоящата публикация, са от каталога към изследователския проект за полихромията в древногръцкото и римското изкуство (<http://www.stiftung-archaeologie.de/reconstructionsen.html>) и от каталога, издаден от „Метрополитен музей“ – Ню Йорк във връзка с гостуването на изложбата „Боговете в цвят“

(<https://drakosh-a.livejournal.com/294075.html>).

Мраморната надгробна статуя, датирана от 550–540 г. пр.Хр., разкопана през 1972 г. в Атика, идентифицирана по надпис върху постаментата като творба на Аристон от Парос, е на починала девойка. Статуята е била полихромна, като цветовете при реконструкцията били идентифицирани от следи върху оригинала. Използването на съвременните технологии и разработената методика разкриват пигментите, положени върху мраморното изображение при създаването му: 1) червен, 2) кафяв, 3–4) бял – в два различни нюанса, 5) черен, 6) оловносив, 7) позлата.

Палитрата на друга антична фигура – Феникс от 530 г. пр.Хр., включва също седем основни цвята: 1) цинобър; 2) охра; 3) египетско синьо; 4) азурит; 5) черен; 6) жълт; 7) кафяв. Отделните цветове подчертават различни части или елементи на фигурата.

Работата по възстановяване на полихромията върху каменна пластика – скулптура и архитектурни елементи, изисква щателно комплексно проучване на боите преди началото на нанасянето на цветовете. Започвайки от материала – мрамор, гипс, бронз (или друг камък и метал), формата, техниката на изпълнение, технологията, философско-символната и естетическата проекция на сюжета, контекста на ситуиране в оригиналното пространство и други аспекти, свързани с историята и нормативността на епохата. В хода на тези предварителни проучвания се ситуализират старите или се изработват нови интерпретации на фигурите – единична скулптура, скулптурна група, барелефни или орелефни изображения. Подобен подход бе приложен през 2023 г. в Регионалния археологически музей – Пловдив при възстановяване на полихромията върху два посветителски мраморни барелефа на Тракийския Херос и на здравоносните божества (Манова, 2023, pp. 193–198), както и върху вътрешната мазилка на гроб от елинистическата епоха.

Прочитът на древни писмени източници показва, че ефектът на оцветяване се е постигал по няколко способа. За да се придобие чувствено впечатление, съчетаващо изделието с реалния живот, цветовете играят особено важна роля. Те въздействат емоционално създавайки илюзии за живота и смъртта. Постигането на тази полифоничност ставало с използването на различни материали – видове камък или метални сплави при отливане, изкуствено патиниране, инкрустиране с благородни метали (злато, сребро, платина) или със скъпоценни камъни. Тези операции оживявали изображенията, поставени на обществен показ в храмове, форуми, обществени сгради и частни домове.

В Националния музей на Рим се съхраняват знаменитите бронзови статуи от елинистическата епоха „Управникът“ и „Боксьорът“, които са били оцветени след отливането им от бронз с мед, битум, пигменти, скъпоценни камъни придавали движение на фигурите и подчертавали анатомичните особености, облеклото и въоръжението.

Още през XVIII век немският историк на изкуството Йохан Винкелман твърдял, че мраморна фигура на гръцката богиня Артемида, разкопана в Пом-

пей, е била оцветена (Winckelmann 2006/2006, pp. 30–36). Спектърът от пигменти бил идентифициран чрез метода на спектроскопия и включвал седем цвята: 1) египетски син; 2) розова морена; 3) оловна бяла; 4) червена охра; 5) цинобър; 6) умбра; 7) жълт, и няколко техни производни получени чрез смесване: оранжев, хематит, оловен.

Цветовете, положени върху скулптури и архитектурни елементи от камък и метал, оживявали художествените форми и подчертавали идентичност, статус, богатство, както и различни атрибути, доспехи, драпировка на дрехите, украшения. Например върху мраморната Кора от музея на Акропола в Атина (520–500 г. пр.Хр.) визуално са уточнени цвят на кожа (1), сини (2) и червени (3) части на облеклото, а с помощта на спектроскопия в ултравиолетовия спектър – цинобър (4), оранжева охра (5), жълта охра (6), оловна бяла (7). Седемте основни цвята в сравнително постоянни комбинации е „нормативно“ наложено от жреците в Египет, а по-късно е прието в Гърция, Анатолия, Вавилония, Тракия през класическия и елинистическия период (Ivanov, 2025, pp. 112–115).

При откриване по време на разкопки на каменна или метална пластика обикновено не се забелязва оцветяване върху нея и отделните ѝ части поради хилядолетния ѝ престой под земята под въздействието на химични, физични и биологични вредители и разрушители. Така от органичните цветове са оцелели евентуално само бледи следи. Тяхното констатиране и реконструирането на оригиналните цветове са възможни само след комплексна експертиза в лабораторни условия с подходяща апаратура от експерт с необходимата квалификация.

Статуарната полихромия е представена в самостоятелна изложба на музей „Либигхаус“ във Франкфурт, Германия, в над 30 държави под надслов „Боговете в цвят“ (2003–2023). В основата на методиката на полихромното изследване на Гръцката и Римската античност са професор Фолкмар фон Граеве и неговият състудент Ханс Валтерс. Методиката е разработена през 70-те години на XX век, когато професор Граеве изследва оцветяването върху релефните изображения на т.нар. Александров саркофаг в Историческия музей в Истанбул, Турция.

През 1982 г. Германската фондация „Deutsche Forschungsgemeinschaft“ (DFG) подкрепя проекта на д-р В. Бринкман и за оптимизиране на възможностите на мултиспектралната фотография, а на д-р Удрике Кох (Бринкман) – да изучава древната живопис. През 90-те години на XX век те извършват първата реконструкция на оцветяване върху отливка от изкуствен мрамор на „Стрелец от фронтона на храма на Афая“. Възпроизвеждането на орнаментацията изисква реконструкцията и на античните математико-геометричните методи. През 2001 г., когато вестник „Франкфуртер Алгемайне Цайтунг“ публикува за първи път снимка на цвetoва реконструкция, ярките цветове не се приемат охотно. Независимо от това екипът на д-р Удрике Кох-Бринкман продължава, извършвайки над 60 възстановки на цветовете върху копия на древни мраморни и бронзови скулптури. Тези копия са изработвани от гипс, изкуствен мрамор

мор и полиметилметакрилат, но също от бронз и мед.

Моделът на полихромна реконструкция постоянно се усъвършенства и в бъдеще ще се появяват нови, още по-усъвършенствани методи. Всички те недвусмислено показват, че античната скулптура и представителните елементи на обществената архитектура са били оцветявани изначално. Към настоящия момент използваният от проф. В. Бринкман и д-р У. Кох-Бринкман метод ни насочва към най-точна цетова реконструкция на антични мраморни и бронзови произведения. Успехът на този метод напълно подкрепя предложеното изискване за комплексна експертиза чрез „концептуален модел на научни и технологични изследвания и обективен прочит на данните“, който предлагаме в табличен вид.

Таблица 1. Философски, символни, изкуствоведски, технологични елементи

№	Елемент	Съдържателно описание	Цел на прилагане / верификационна функция	Пример от текста
1	Научно-аналитичен елемент	Включва спектроскопия, UV и IR фотография, рентгенова флуоресценция, мултиспектрален анализ.	Да се идентифицират остатъчни пигменти и да се реконструира оригиналната цетова гама.	Методологията на проф. В. Бринкман и д-р У. Кох – Бринкман
2	Технологичен елемент	Изследва материалната база на произведението: мрамор, бронз, гипс, мед; техники като позлата, инкрустации, патиниране, оцветяване с естествени пигменти.	Да се гарантира технологична достоверност при възстановяване на цветовете.	Използването на бронз, битум, скъпоценни камъни в статуи
3	Контекстуален елемент	Цветовете се разглеждат във връзка с пространството, сюжета и функцията на обекта (храм, гроб, форум)	Да се постигне съгласуваност между художествената и функционалната среда.	Мраморни барелефи на Тракийския Херос и здравеносното общество от Пловдив
4	Изкуствоведски елемент	Анализира стилистичните и композиционните принципи на античната пластика. Полихромията се тълкува като активатор на формата – средство за „оживяване“ на образа.	Да се оцени взаимодействието между форма и цвят, както и тяхното въздействие върху зрителя.	Примери: надгробната статуя от Атика, Кора от Акропола, Артемида от Помпей
5	Историко-културен елемент	Разглежда културата като автентична, но споделена във времето от различни общности. Наследството не се „притежава“, а се съхранява чрез експертиза	Да се осмисли реконструкцията като морална отговорност, а не като притежание.	Съвременното разбиране за културното наследство като национален приоритет

№	Елемент	Съдържателно описание	Цел на прилагане / верификационна функция	Пример от текста
6	Символен елемент	Цветът се разглежда като носител на сакрална, социална и културна символика – обозначение на идентичност, статус и митологичен контекст. Утвърждава се системата от седем основни цвята, както и връзката цвят – форма (червено – квадрат, жълто – триъгълник, синьо – кръг и т.н.).	Да се осигури съответствие между цветовата схема и духовно-естетическите норми на Античността.	Египетската жреческа система и елементи от нея в Гърция, Анатолия и Тракия
7	Естетико-психологически елемент	Цветът действа импресивно (чувствено), експресивно (емоционално) и конструктивно (символно). Важна е хармонията на контрастите.	Да се оцени въздействието на цветовата реконструкция върху възприемането и психологията на зрителя.	Системата на седемте цветови контраста, полихромен баланс
8	Експозиционно-комуникативен елемент	Включва музейното представяне, общественото възприятие и научната комуникация.	Да се осигурят прозрачност и професионална стойност на реконструкциите.	Изложбата „Боговете в цвят“ (2003–2023) – музей „Либигхаус“, Франкфурт
9	Етично-експертен елемент	Експертът е научен посредник между миналото и бъдещето; експертизата е инструмент за съхранение, не за притежание.	Да се утвърди експертната роля като морална гаранция за автентичност.	Ал. Фол – „експертизата като надграждане на археологията“
10	Философско-методологичен елемент	Опира се на подход, развит в европейската археологическа традиция и популяризиран у нас от Александър Фол, за двустепенния процес „археологическа работа – експертиза“. Дедуктивният метод – от общото към частното – осигурява логическа последователност и мирогледен подход.	Да се осигурят научна и етична обоснованост на реконструкциите в съответствие с ценностния контекст на епохата.	Подходът на Ал. Фол, Г. Китов и съпоставката с теорията за „Тракийския орфизъм“

Горната таблица с 10 показателя представлява централната аналитична рамка на публикацията – тя обединява философски, символни, изкуствоведски и технологични измерения, върху които стъпва „концептуалният модел за полихромна реконструкция“.

Чрез тях се извършва верификация на автентичността при реконструиране на статуарната полихромия.

По-долу предлагаме таблично примерен модел за цвeтова реконструкция на мраморна и бронзова пластика или на архитектурни елементи в контекста на културно-историческото наследство от Античността.

Таблица 1. Видове изследвания и резултати от тях

№	Вид изследване / метод	Основно предназначение	Какво установява / резултат	Пример от текста	Ограничения и особености
1	Визуален оглед и макродокументация	Първоначално обследване на повърхността на артефакта	Разкрива беди следи от пигменти, позлата, патина или следи от механични и химични въздействия.	Полевите наблюдения при мраморни и бронзови обекти, където оцветяване не се забелязва без апаратура.	Методът е субективен и често недостатъчен без лабораторни потвърждения.
2	Спектроскопия (ултравиолетов диапазон)	Анализ на остатъчни пигменти чрез тяхната флуоресценция	Определя наличието и разпределението на неорганични и органични пигменти.	Надгробната статуя от Атика (550–540 г. пр.н.е.) – идентифицирани червен, кафяв, черен, бял, оловносив и златен тон.	Необходима е внимателна калибрация на осветлението; възможни са вторични отражения.
3	Рентгенова флуоресцентна спектроскопия (XRF)	Елементен анализ на повърхностния слой	Разкрива химичния състав – наличие на метални елементи и съединения в пигментите.	При същата статуя – потвърдена позлата и наличие на метални оцветители.	Анализът е повърхностен и не засича органични пигменти.
4	Инфрачервена фотография / рефлектография	Отчитане на скрити пигменти, рисунки и знаци	Възстановява невидими за окото елементи от оцветяването.	Използвана в съчетание с UV снимки при изследванията на гръцки и римски статуи.	Не всички пигменти имат отчетлив IR отклик; резултатите изискват интерпретация.
5	Мултиспектрална фотография	Комплексно комбиниране на данни от различни дължини на вълната	Създава спектрални карти на повърхността, идентифицирайки пигментните следи.	Разработена от проф. Винценц Бринкман („Либигхаус“, 1982 г.) и финансирана от DFG.	Изисква високоспециализирана техника и последваща обработка на данните.

№	Вид изследване / метод	Основно предназначение	Какво установява / резултат	Пример от текста	Ограничения и особености
6	Сравнителен емпиричен и изкуствоведски анализ	Съпоставка на стилови, технологични и цветови характеристики с други синхронни обекти	Позволява хипотетично възстановяване на липсващи елементи и цветови схеми.	Сравнения с Кора от Акропола, Артемидида от Помпей и цикладски фигури.	Зависи от количеството и качеството на съпоставимите обекти.
7	Технологичен анализ на материал и повърхност	Определяне на вида камък, сплави, техника на обработка и патина	Уточнява използваните материали и технологията на създаване.	При бронзовите статуи „Управникът“ и „Боксьорът“ – установени бронз, мед, битум, инкрустации.	Изисква не-деструктивни методи и опитен специалист.
8	Експериментална реконструкция върху копие	Визуализиране на възможните варианти на полихромия	Тества различни комбинации от пигменти, техники и пропорции.	Първата реконструкция на „стрелеца от фронтоната на храма на Афая“ (1990-те).	Има множество допустими решения; необходима е ясна документация.
9	Социализация и музейна комуникация	Представяне на резултатите пред научна и широка публика	Осигурява прозрачност и публичност на научните резултати.	Пътуващата експозиция „Боговете в цвят“ (2003–2023).	Общественото възприятие изисква предварителна образователна подготовка.

Таблицата систематизира в 9 стъпки целия научно-методически апарат, използван при реконструирането на античната полихромия.

Тя може да се използва и като основа за лабораторен протокол или експериментална експертиза, като към всеки метод се добавят технически параметри (дължина на вълната, вид камера, софтуер, тип пигментна проба и др.).

ДИСКУСИЯ

Необходимо е тук да отбележим, че си даваме сметка за възможните несъгласия и оспорване на предлагания концептуален модел за комплексна експертиза в таблица 1, както и на методиката в таблица 2. Но всеки спор е полезен, щом ни доближава до истината. Твърденията за произход се използват за потвърждение на амбицията за изключителност и конкурентно превъзходство на откривателя. Такава една позиция не е издържана диалектически, защото всичко идва от някъде – изкопано, пренесено, купено, откраднато, копирано, и честото остава неразбрано, или поне не изцяло е разбрано. Много по-важно от това

откъде и как е дошла при нас културната ценност, е какво правим с нея. Време е да приемем хладнокръвно и с разбиране, че културното наследство – движимо и недвижимо, материално и нематериално – е национален приоритет, а експертите са посредници, които го запазват за бъдеща употреба, като най-добрите и отговорните от тях го възстановяват и предават на следващото поколение (Puchner, 2021/2025, p. 117).

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Когато говорим за цветова хармония, обикновено се опираме върху впечатленията за взаимодействието поне на два и повече цветове. Разбирането за цветова хармония трябва да напусне сферата на субективните чувства и да бъде пренесено в обхвата на обективните закономерности. Хармонията е равновесна симетрия на силата на въздействие. То извира основно от формата и цвета, които са универсални категории за всеки вид творчество (Itten, 2024, p. 7). Неоспорима е връзката на основните цветове с основните форми, което от най-дълбока древност творците разбират, а в по-ново време теоретиците обосновават: на червения цвят – с квадрата; на жълтия – с триъгълника; на синия – с кръга, и т.н. Връзката ис формата и възможността за емоционално въздействие се опира на символиката на седем типа цветови контрасти, без които е невъзможно построяването на живописно произведение. В самия цвят се проявява силата на природата, без която е невъзможно да се приеме художествената колористика в изкуството (Itten, 2024, pp. 8–9).

Древните народи – от египтяните до траките, гърците и римляните, изпитвали радост и наслаждение от многоцветните форми (Itten, 2024, p. 10).

Цветът се преживява не само зрительно, а психологически и символно. Оптическите, емоционалните и духовните проявления на цвета в изкуството са взаимосвързани. Експертизата търси в три направления естетическите аспекти на цветовото въздействие:

- импресивно, т.е. чувствено (онтологическо);
- експресивно (психическо);
- конструктивно (интелектуално-символическо).

Изучавайки експертно културното наследство, установяваме, че цветовете се използват за обозначаване на принадлежност към различни социални слоеве или като символно обозначение на митологически и художествени идеи и сюжети (Itten, 2024, pp. 14–15).

Така експертизата се явява резултативна величина от методология, методика и интердисциплинарност (Manova, 2023, p. 199).

REFERENCES

- Winckelmann, Y. (2006). *Istoria na izkustvoto na drevnostta*. Izd. Zahariy Stoyanov, UI “Sv. Kliment Ohridski” [Винкелман, Й. (2006. *История на изкуството на древността*. Изд. Захарий Стоянов, УИ „Св. Климент Охридски“.]
- Ivanov, D. (2025). *Egipetskia koridor*. Izd. Balgarski pisatel, pp. 112–115. [Иванов,

- Д. (2025). *Египетския коридор*. Изд. Български писател.]
- Itten, Y. (2024). *Iskusstvo tsveta*. Izd. Dmitriy Aronov. [Иттен, Й. (2024). *Искусство цвета*. Изд. Дмитрий Аронов.]
- Manova, R. (2023). *Tsvetovete na Antichna Trakia i tyahnata simbolika*. AI. „Za bukвите – O pismeneh“. [Манова, Р. (2023). *Цветовете на Антична Тракия и тяхната символика*. София: За буквите – О писменехъ.]
- Puchner, M. (2025). *Kulturata. Istoriyata na chovechestvoto: Ot peshternite risunki do key-pop*. IK Trud. [Пъчнър, М. (2025). *Културата. Историята на човечеството: От пещерните рисунки до кей-поп*. ИК Труд.]
- Fol, A. (1986). *Thrakiyskiyat orfizam*. Izd. Nauka i izkustvo. [Фол, А. (1986). *Тракийският орфизъм*. Изд. Наука и изкуство.]
- <http://www.stiftung-archaeologie.de/reconstructions/en.html>
- <https://drakosh-a.livejournal.com/294075.html>

ON STATUARY POLYCHROMY IN ANTIQUITY AND THE NEED FOR COLOR RECONSTRUCTION

Abstract: *The present article examines the issue of statuary polychromy in Antiquity and the necessity of its scientifically substantiated reconstruction as part of contemporary cultural and historical expertise. It challenges the established notion that ancient sculptures were entirely white, presenting evidence for their original coloring using various pigments and techniques. The article traces the historical development of polychromy – from the early Cycladic figures (3rd millennium BCE) to the Hellenistic bronze statues (4th–1st centuries BCE) – and emphasizes the role of color as a bearer of sacred, social, and aesthetic symbolism. A conceptual model is presented, based on the philosophical methodology of Alexander Fol, who views archaeological work and scholarly expertise as interrelated stages within the research process. In the context of modern studies and reconstructions, the contribution of Prof. Vinzenz Brinkmann and Dr. Ulrike Koch-Brinkmann is highlighted; they developed a methodology for reconstructing ancient polychromy through multispectral analysis, spectroscopy, and experimental reconstructions. These approaches have found initial application in Bulgarian expert practice (D.Sc. Rositza Manova) in the color restoration of cultural artifacts at the Regional Archaeological Museum – Plovdiv. The article defends the thesis that the reconstruction of color on ancient artifacts is not an arbitrary intervention, but an act of scientific and ethical responsibility that ensures the authentic perception of ancient art. Color is viewed not only as a physical but also as a psychological and symbolic phenomenon, whose harmony and energetic impact form part of the universal aesthetics of human culture.*

Keywords: *statuary polychromy; Antiquity; reconstruction; expertise; color symbolism*

Prof. DSc Dimitar Ivanov

Expertika Laboratory

University of Library Studies and Information Technologies

Sofia, Bulgaria

E-mail: srl.eksptika@unibit.bg

Assist. Gergana Kyurkchieva, PhD
Expertika Laboratory
University of Library Studies and Information Technologies
Sofia, Bulgaria
E-mail: srl.ekspertika@unibit.bg

ФОТОАЛБУМ
НА ВЪЗСТАНОВЕНА ПОЛИХРОМИЯ ВЪРХУ КОПИЯ
НА АНТИЧНИ СКУЛПТУРИ

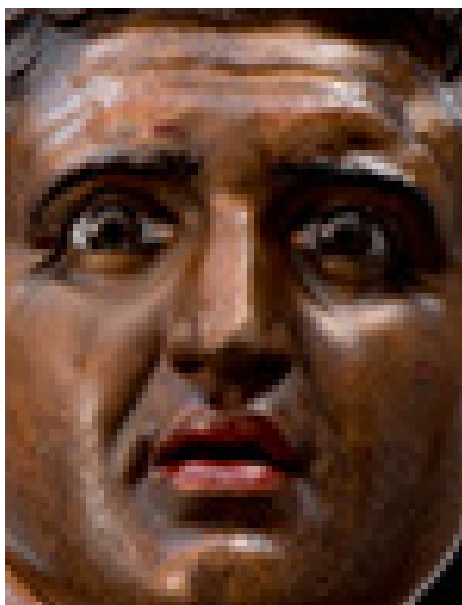
Фиг. 1. Мраморна надгробна статуя, реконструкция на творба на Аристон от Парос (550–540 г. пр.Хр.) Колекция на музей „Либигхаус“, Франкфурт

Фиг. 2. Кора от Акропола в Атина (т.нар. Хиос Кора). Цветна реконструкция по метода на Прайс в темперна техника: Улрике Кох-Бринкман, 2012.
Колекция на музей „Либигхаус“, Франкфурт, ST.P707

Фиг. 3. Гръцки стрелец с лък („Тевкрос“) от храма „Афая“, цветна реконструкция с добавени ръце, глава и части от краката по метода на Прайс в темперна техника: Улрике Кох-Бринкман. Колекция на музей „Либигхаус“, Франкфурт, ST.P689K-M

Фиг. 4. „Управникът“ от хълма Квиринал в Рим. Експериментална реконструкция (преотливане от бронз) на т.нар. Изследователски проект за полихромия „Колекция на музей „Либигхаус“

Фиг. 5. „Боксьор“ от хълма Квиринал в Рим. Експериментална реконструкция (преотливане на бронз). Изследователски проект за полихромия „Колекция на музей „Либигхаус“

Фиг. 6. Артемидата от Помпей, Национален музей Неапол. Цветна реконструкция: Урике Кох-Бринкман, триизмерни допълнения: Бертрам Шулер. Колекция на музей „Либигхаус“, Франкфурт, LGLHZ04, постоянно предоставена от LMU Мюнхен

Фиг. 7. Дигитална възстановка на полихромия. Мраморен фриз на здравословните божества. РАМ – Пловдив, инв. № 1021

Фиг. 8. Дигитална възстановка на полихромия. Оброчна мраморна плоча на Тракийския конник, III век. РАМ – Пловдив, инв. № 986